PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15006742	IES Concepción Arenal	Ferrol	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Bacharelato	Literatura universal	1º Bac.	4	140

Contido	Páxina
1. Introdución	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	4
3.1. Relación de unidades didácticas	4
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	6
4.1. Concrecións metodolóxicas	20
4.2. Materiais e recursos didácticos	21
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	21
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	21
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	22
6. Medidas de atención á diversidade	22
7.1. Concreción dos elementos transversais	23
7.2. Actividades complementarias	23
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	23
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	24
9. Outros apartados	25

1. Introdución

A materia Literatura Universal continúa o trazado seguido para a educación literaria na etapa anterior, á vez que constitúe un espazo privilexiado para o desenvolvemento das dúas modalidades de lectura literaria tratadas ao longo de toda a escolarización ¿a lectura guiada e a lectura autónoma¿ o que favorece a confluencia dos seus respectivos corpus e as súas formas de fruición. Desta maneira, os adolescentes e a xuventude afástanse paulatinamente da mera lectura identificativa e argumental de obras próximas ao seu ámbito de experiencias, para acceder a obras complexas que reclaman habilidades de interpretación máis consolidadas e que abren a súa mirada a outros marcos culturais e espaciais de diferentes épocas.

Esta materia permite a apropiación dun mapa de referencias compartidas ¿obras e autores do patrimonio universal; movementos estéticos; xéneros e subxéneros; temas, tópicos, arquetipos, símbolos, etc. recorrentes ao longo da historia¿ á vez que convida ao cuestionamento crítico dun canon que deixou fóra gran parte das obras escritas por mulleres ou por autoras e autores non occidentais. A ampliación dos imaxinarios contribúe sen dúbida á cohesión social, á inclusión, á educación intercultural e á coeducación. A lectura compartida e autónoma dos clásicos da literatura universal, a deliberación argumentada e o comentario textual ao redor deles, o desenvolvemento de procesos de indagación ou as actividades de apropiación e recreación dos clásicos potencian o desenvolvemento do conxunto das competencias clave.

En coherencia con todo o anterior, son cinco os obxectivos que vertebran o currículo de Literatura Universal e que xiran ao redor dos eixes que se indican a continuación. En primeiro lugar, o desenvolvemento de habilidades de interpretación de clásicos da literatura universal que teñan en conta as relacións dos elementos construtivos da obra co sentido desta, así como a súa vinculación co seu contexto histórico e literario. En segundo lugar, a lectura comparada de obras de diferentes épocas, contextos, xéneros e linguaxes artísticas que permitan constatar a existencia de universais temáticos e canles formais recorrentes ao longo da historia, así como recoñecer semellanzas e diferenzas. En terceiro lugar, o desenvolvemento de estratexias de lectura autónoma que aproveiten os mapas de referencia propios da lectura guiada. En cuarto lugar, a apropiación dun marco de referencias compartidas e dun mapa cultural que permita contextualizar as futuras experiencias literarias e artísticas ás que o alumnado vaia tendo acceso. Por último, a participación no debate cultural arredor do canon literario e da necesidade de incorporar outras obras e outras lecturas que dean conta da diversidade de miradas sobre o mundo e a importancia da literatura na construción de coñecemento e de imaxinarios.

Os criterios de avaliación, cun enfoque inequivocamente competencial, atenden aos coñecementos, destrezas e actitudes relativos á interpretación de textos literarios, á formulación de xuízos de valor argumentados sobre as obras e á conformación dun mapa cultural que permita a inscrición destas no seu contexto sociohistórico, literario e cultural. Todo iso reclama a diversificación de instrumentos e ferramentas de avaliación ao servizo do diagnóstico e da mellora das habilidades vinculadas á recepción, produción e interacción oral e escrita, así como aos procesos de investigación e ao desenvolvemento do pensamento crítico.

Dado que o encontro entre textos e lectores constitúe o núcleo central da materia, os saberes organízanse ao redor de tres bloques vinculados á lectura guiada e á lectura autónoma de clásicos da literatura universal. O corpus é polo tanto coincidente, aínda que se desenvolven estratexias diferenciadas para unha modalidade e outra de lectura. En canto á selección de textos, apóstase por un corpus aberto que cruza o eixe temático co de xénero, convidando os docentes á configuración de itinerarios ao redor dunha obra que será obxecto de lectura guiada e compartida na aula. Organizada ao redor de catro fíos temáticos ¿o eu, os outros, o mundo e a natureza, cada un dos cales se vincula preferentemente a un xénero ou subxénero literario¿ a presentación non ten pretensións nin de limitar nin de esgotar as posibilidades de construción de itinerarios, é dicir, non constitúen un catálogo de prescricións xustapostas. O seu obxectivo é facilitarlle ao profesorado a construción de itinerarios de progreso adaptados á diversidade e ás necesidades do alumnado.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Ler, interpretar e valorar clásicos da literatura universal atendendo tanto ás relacións internas dos elementos constitutivos do xénero e ás súas funcións nas obras como ás relacións externas das obras co seu contexto de produción e á súa inscrición na tradición cultural, para ampliar as posibilidades de gozo da literatura e para estimular a creatividade literaria e artística.	4					1		1-2-31-32-42
OBX2 - Ler de maneira autónoma clásicos da literatura universal como fonte de pracer e de coñecemento e compartir experiencias de lectura para construír a propia identidade lectora e gozar da dimensión social da lectura.	2-4			3	12-50			1-2-31
OBX3 - Establecer vínculos entre obras de diferentes épocas, contextos, xéneros e linguaxes artísticas recoécendo as semellanzas e as diferenzas en función dos seus respectivos contextos de produción e da interrelación entre literatura e sociedade, para constatar a existencia de universais temáticos e canles formais recorrentes ao longo da historia da cultura.	1-2-4			1	50	1		1-2
OBX4 - Consolidar un marco de referencias compartidas a partir do coñecemento dalgúns trazos dos principais movementos estéticos e algunhas das obras literarias máis relevantes do patrimonio universal para conformar un mapa cultural no que inscribir as experiencias literarias e culturais persoais.	4			2-3		1		1-2-41-42
OBX5 - Participar na construción dun canon literario universal que integre a perspectiva de experiencia das mulleres a través da lectura de obras de escritoras e que supere os marcos da cultura occidental para desenvolver o pensamento crítico con respecto á construción discursiva do mundo e dos seus imaxinarios.	1-2-4				40	1		1-2

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Imaxinar o mundo, observar o mundo, actuar no mundo.	-Mundos imaxinados: mitos e narrativa. Mitoloxías. Heroes e heroínas. Viaxes imaxinarias. Espazos e criaturas fantásticas. Utopías, distopías, ciencia ficción. -Mundos observados: conto e novela. Bildungsroman ou novela de formación.	35	50	X		

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Imaxinar o mundo, observar o mundo, actuar no mundo.	Espazos privados, espazos públicos: afectos íntimos e lazos sociais. Desigualdades, discriminación, violencias. Guerra e revolución. Migracións e identidades culturais. Colonialismo e emancipación. Diálogos co poder. - Mundos de evasión. A literatura de aventuras, novela policial, narrativa de terror. - Mundos en imaxes. O cómic. O cinema. - A arte como compromiso: o ensaio. -O ser humano, os animais e a natureza: admiración, sobrecollemento, denuncia. Cronoloxía: 1. A narrativa na Antigüidade e na Idade Media 2. A narrativa do Renacemento á Ilustración 3. A narrativa romántica 4. A narrativa realista 5. La narrativa en EEUU: de la Edad de Oro a la xeración perdida 6. La narrativa desde o século XX até hoxe.	35	50	X		
2	Dicir o eu. Identidade e literatura.	- Poesía lírica. - A canción, forma de expresión dos sentimentos. -Literatura testemuñal e biográfica: diarios, cartas, memorias etc. - Realidade ficticia ou realidade representada: autobiografías, autoficción, etc. -Narrativa existencial: personaxes en crise. Cronoloxía: A lírica dende a Antigüidade ata o século XVII -Poesía mesopotámica, exipcia, hebrea, persa, hindú e chinesa. -A lírica en Grecia e Roma. Temas literarios. -A lírica medieval: poesía trobadoresca. -A lírica no Renacemento: Petrarca. -A lírica no Barroco. A lírica do Romanticismo e Fin de Século A poesía romántica. A poesía romántica en Europa. A poesía americana. O espírito de finais de século. Baudelaire. Os poetas simbolistas franceses. A poesía de vangarda e do século XX. -Contexto histórico -A vangarda e a crise en Occidente. -Características das vangardas. -Movementos de vangarda. -A poesía do século XX -T. S. Eliot -A vangarda nas artes plásticas e na	35	50		X	

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
2	Dicir o eu. Identidade e literatura.	música. ----------------------------	35	50		X	
3	Dialogar cos outros.	- Fronte á lei ou ao destino: a traxedia. - Fronte ás convencións sociais: o drama. - Humor crítico, humor compracente: a comedia. Cronoloxía: O teatro desde a Antigüidade até o século XVII -El teatro en Grecia y en Roma -As grandes tradiciones teatrales europeas -O teatro de William Shakespeare -El teatro clásico francés O teatro desde el siglo XVIII hacte a actualidade -O teatro no s. XVIII -O drama romántico -O teatro realista -O teatro do s. XX -O teatro de Fin de Século. -O teatro do absurdo -Eugène Ionesco -Samuel Beckett -O teatro existencialista. -Bertolt Brecht e o teatro épico. -O realismo norteamericano	30	40			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Imaxinar o mundo, observar o mundo, actuar no mundo.	50

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	Explica e argumenta a interpretación das obras lidas a partir da análise dos seus elementos e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, incorporando xuízos de valor.	PE	34

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	Explica e argumenta a interpretación das obras lidas a partir da análise dos seus elementos e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, incorporando xuízos de valor.		
CA3.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	Explica e argumenta a interpretación das obras lidas a partir da análise dos seus elementos e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, incorporando xuízos de valor.		
CA1.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crea textos con intención literaria e conciencia de estilo coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos.	TI	66
CA1.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras, establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	Elabora unha interpretación persoal a partir da lectura de obras relevantes da literatura universal, atendendo a temas, xénero e valores éticos e estéticos das obras.		
CA1.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	Accede a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector que enriquece a identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura		
CA1.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	Compara textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto en forma coma en contido, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.		
CA1.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	Desenvolve proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos entre os clásicos da literatura e otras manifestacións artísticas.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofreza unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	Elabora unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu contecto histórico-cultural		
CA1.8 - Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, obras literarias de contextos non occidentais ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.	Realizar un proxecto de investigación sobre autoras, obras non occidentais ou sobre que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.		
CA1.9 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	Comenta textos de maneira crítica e participa en conversacións acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica do canon occidental, así como calquera outro discurso que supoña opresión sobre calquera minoría.		
CA2.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e con axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crea textos con intención literaria e conciencia de estilo coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos.		
CA2.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras, establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	Elabora unha interpretación persoal a partir da lectura de obras relevantes da literatura universal, atendendo a temas, xénero e valores éticos e estéticos das obras.		
CA2.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	Accede a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector que enriquece a identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura		
CA2.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	Compara textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto en forma coma en contido, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal, ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	Desenvolve proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos entre os clásicos da literatura e otras manifestacións artísticas.		
CA2.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofreza unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	Elabora unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu contecto histórico-cultural		
CA2.8 - Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, obras literarias de contextos non occidentais ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.	Realizar un proxecto de investigación sobre autoras, obras non occidentais ou sobre que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.		
CA2.9 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	Comenta textos de maneira crítica e participa en conversacións acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica do canon occidental, así como calquera outro discurso que supoña opresión sobre calquera minoría.		
CA3.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crea textos con intención literaria e conciencia de estilo coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos.		
CA3.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal, atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras e establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	Elabora unha interpretación persoal a partir da lectura de obras relevantes da literatura universal, atendendo a temas, xénero e valores éticos e estéticos das obras.		
CA3.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	Accede a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector que enriquece a identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	Compara textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto en forma coma en contido, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos		
CA3.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	Desenvolve proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos entre os clásicos da literatura e otras manifestacións artísticas.		
CA3.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofreza unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	Elabora unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu contecto histórico-cultura		
CA3.8 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	Comenta textos de maneira crítica e participa en conversacións acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica do canon occidental, así como calquera outro discurso que supoña opresión sobre calquera minoría.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Imaxinar o mundo, observar o mundo, actuar no mundo. - Mundos imaxinados: mitos e narrativa. Mitoloxías. Heroes e heroínas. Viaxes imaxinarias. Espazos e criaturas fantásticas. Utopías, distopías, ciencia ficción. - ¿ Mundos observados: conto e novela. Bildungsroman ou novela de formación. Espazos privados, espazos públicos: afectos íntimos e lazos sociais. Desigualdades, discriminación, violencias. Guerra e revolución. Migra-cións e identidades culturais. Colonialismo e emancipación. Diálogos co poder. - Mundos de evasión. A literatura de aventuras e a novela policial. Literatura de terror. - Mundos en imaxes. O cómic. O cinema. - A arte como compromiso: o ensaio. A literatura de ideas - O ser humano, os animais e a natureza: admiración, sobrecollemento, denuncia. Poesía, narrativa e ensaio. - Construción compartida da interpretación das obras a través de discusións ou conversacións literarias. - Análise dos elementos constitutivos do xénero literario e a súa relación co sentido da obra. Efectos na recepción dos seus recursos expresivos. - Identificación e análise dos tópicos literarios como elementos de continuidade na creación literaria.

Contidos
- Utilización da información socio-histórica, cultural e artística necesaria para interpretar as obras e comprender o seu lugar e importancia na tradición literaria. - Establecemento de vínculos intertextuais entre obras e outras manifestacións artísticas en función de temas, tópicos, estruturas, estilos e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura. - Indagación arredor do funcionamento da literatura como artefacto ideolóxico determinante na construción dos imaxinarios sociais e culturais, facendo fincapé na perspectiva de xénero. - Expresión argumentada da interpretación dos textos integrando os diferentes aspectos analizados e atendendo aos seus valores culturais, éticos e estéticos. - Lectura expresiva, dramatización e recitación dos textos atendendo aos procesos de comprensión e de oralización implicados. - Creación de textos de intención literaria a partir das obras lidas. - Selección das obras de maneira autónoma e coa axuda de recomendacións especializadas. - Participación en conversacións literarias e en intercambios de recomendacións lectoras en contextos presenciais e dixitais. - Utilización autónoma e frecuente de bibliotecas. Acceso a outras experiencias culturais. - Expresión argumentada dos gustos lectores persoais. Diversificación do corpus lido. - Expresión da experiencia lectora utilizando unha metalinguaxe específica e atendendo a aspectos temáticos, estruturais, estilísticos, xenéricos e aos valores éticos e estéticos das obras. - Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos entre a obra lida e aspectos da actualidade ou con outras manifestacións artísticas. - Recomendación das lecturas en soportes variados atendendo a aspectos temáticos, formais e intertextuais.

UD	Título da UD	Duración
2	Dicir o eu. Identidade e literatura.	50

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	Explica e argumenta a interpretación das obras lidas a partir da análise dos seus elementos e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, incorporando xuízos de valor.	PE	34
CA2.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	Explica e argumenta a interpretación das obras lidas a partir da análise dos seus elementos e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, incorporando xuízos de valor.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	Explica e argumenta a interpretación das obras lidas a partir da análise dos seus elementos e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, incorporando xuízos de valor.		
CA1.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crea textos con intención literaria e conciencia de estilo coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos.	TI	66
CA1.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras, establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	Elabora unha interpretación persoal a partir da lectura de obras relevantes da literatura universal, atendendo a temas, xénero e valores éticos e estéticos das obras.		
CA1.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	Accede a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector que enriquece a identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura		
CA1.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	Compara textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto en forma coma en contido, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.		
CA1.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	Desenvolve proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos entre os clásicos da literatura e otras manifestacións artísticas.		
CA1.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofreza unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	Elabora unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu contecto histórico-cultural		
CA1.8 - Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, obras literarias de contextos non occidentais ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.	Realizar un proxecto de investigación sobre autoras, obras non occidentais ou sobre que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.9 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	Comenta textos de maneira crítica e participa en conversacións acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica do canon occidental, así como calquera outro discurso que supoña opresión sobre calquera minoría.		
CA2.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e con axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crea textos con intención literaria e conciencia de estilo coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos.		
CA2.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras, establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	Elabora unha interpretación persoal a partir da lectura de obras relevantes da literatura universal, atendendo a temas, xénero e valores éticos e estéticos das obras.		
CA2.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	Accede a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector que enriquece a identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura		
CA2.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	Compara textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto en forma coma en contido, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.		
CA2.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal, ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	Desenvolve proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos entre os clásicos da literatura e otras manifestacións artísticas.		
CA2.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofreza unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	Elabora unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu contecto histórico-cultural		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.8 - Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, obras literarias de contextos non occidentais ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.	Realizar un proxecto de investigación sobre autoras, obras non occidentais ou sobre que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.		
CA2.9 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	Comenta textos de maneira crítica e participa en conversacións acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica do canon occidental, así como calquera outro discurso que supoña opresión sobre calquera minoría.		
CA3.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crea textos con intención literaria e conciencia de estilo coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos.		
CA3.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal, atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras e establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	Elabora unha interpretación persoal a partir da lectura de obras relevantes da literatura universal, atendendo a temas, xénero e valores éticos e estéticos das obras.		
CA3.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	Accede a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector que enriquece a identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura		
CA3.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	Compara textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto en forma coma en contido, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.		
CA3.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	Desenvolve proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos entre os clásicos da literatura e otras manifestacións artísticas.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofreza unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	Elabora unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu contecto histórico-cultural		
CA3.8 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	Comenta textos de maneira crítica e participa en conversacións acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica do canon occidental, así como calquera outro discurso que supoña opresión sobre calquera minoría.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Dicir o eu. Identidade e literatura.
- Poesía lírica.
- A canción, forma de expresión dos sentimentos.
- Literatura testemuñal e biográfica: diarios, cartas, memorias etc.
- Realidade ficticia ou realidade representada: autobiografías, autoficción etc.
- Narrativa existencial: personaxes en crise.
- Construción compartida da interpretación das obras a través de discusións ou conversacións literarias.
- Análise dos elementos constitutivos do xénero literario e a súa relación co sentido da obra. Efectos na recepción dos seus recursos expresivos.
- Identificación e análise dos tópicos literarios como elementos de continuidade na creación literaria.
- Utilización da información socio-histórica, cultural e artística necesaria para interpretar as obras e comprender o seu lugar e importancia na tradición literaria.
- Establecemento de vínculos intertextuais entre obras e outras manifestacións artísticas en función de temas, tópicos, estruturas, estilos e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura.
- Indagación arredor do funcionamento da literatura como artefacto ideolóxico determinante na construción dos imaxinarios sociais e culturais, facendo fincapé na perspectiva de xénero.
- Expresión argumentada da interpretación dos textos integrando os diferentes aspectos analizados e atendendo aos seus valores culturais, éticos e estéticos.
- Lectura expresiva, dramatización e recitación dos textos atendendo aos procesos de comprensión e de oralización implicados.
- Creación de textos de intención literaria a partir das obras lidas.
- Selección das obras de maneira autónoma e coa axuda de recomendacións especializadas.
- Participación en conversacións literarias e en intercambios de recomendacións lectoras en contextos presenciais e dixitais.
- Utilización autónoma e frecuente de bibliotecas. Acceso a outras experiencias culturais.
- Expresión argumentada dos gustos lectores persoais. Diversificación do corpus lido.

Contidos
- Expresión da experiencia lectora utilizando unha metalinguaxe específica e atendendo a aspectos temáticos, estruturais, estilísticos, xenéricos e aos valores éticos e estéticos das obras. - Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos entre a obra lida e aspectos da actualidade ou con outras manifestacións artísticas. - Recomendación das lecturas en soportes variados atendendo a aspectos temáticos, formais e intertextuais.

UD	Título da UD	Duración
3	Dialogar cos outros.	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	Explica e argumenta a interpretación das obras lidas a partir da análise dos seus elementos e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, incorporando xuízos de valor.	PE	33
CA2.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	Explica e argumenta a interpretación das obras lidas a partir da análise dos seus elementos e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, incorporando xuízos de valor.		
CA3.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	Accede a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector que enriquece a identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura		
CA1.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crea textos con intención literaria e conciencia de estilo coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos.	TI	67
CA1.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras, establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	Elabora unha interpretación persoal a partir da lectura de obras relevantes da literatura universal, atendendo a temas, xénero e valores éticos e estéticos das obras.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	Accede a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector que enriquece a identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura		
CA1.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	Compara textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto en forma coma en contido, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.		
CA1.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	Desenvolve proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos entre os clásicos da literatura e otras manifestacións artísticas.		
CA1.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofreza unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	Elabora unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu contecto histórico-cultural		
CA1.8 - Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, obras literarias de contextos non occidentais ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.	Realizar un proxecto de investigación sobre autoras, obras non occidentais ou sobre que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.		
CA1.9 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	Comenta textos de maneira crítica e participa en conversacións acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica do canon occidental, así como calquera outro discurso que supoña opresión sobre calquera minoría.		
CA2.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e con axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crea textos con intención literaria e conciencia de estilo coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras, establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	Elabora unha interpretación persoal a partir da lectura de obras relevantes da literatura universal, atendendo a temas, xénero e valores éticos e estéticos das obras.		
CA2.4 - Acceder a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector persoal que enriqueza, de forma consciente e sistemática, a propia identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura utilizando unha metalinguaxe específica.	Accede a diversas manifestacións da cultura literaria no marco dun itinerario lector que enriquece a identidade lectora e que facilite compartir as propias experiencias de lectura		
CA2.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	Compara textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto en forma coma en contido, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.		
CA2.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal, ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	Desenvolve proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos entre os clásicos da literatura e otras manifestacións artísticas.		
CA2.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofreza unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	Elabora unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu contecto histórico-cultural		
CA2.8 - Realizar un proxecto de investigación sobre autoras de relevancia, obras literarias de contextos non occidentais ou sobre cuestións temáticas ou formais que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.	Realizar un proxecto de investigación sobre autoras, obras non occidentais ou sobre que acheguen unha mirada diversa e crítica sobre a construción de imaxinarios que propón a tradición literaria.		
CA2.9 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	Comenta textos de maneira crítica e participa en conversacións acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica do canon occidental, así como calquera outro discurso que supoña opresión sobre calquera minoría.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, utilizando unha metalinguaxe específica e incorporando xuízos de valor vinculados á apreciación estética das obras.	Explica e argumenta a interpretación das obras lidas a partir da análise dos seus elementos e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico e coa tradición literaria, incorporando xuízos de valor.		
CA3.2 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos nos que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crea textos con intención literaria e conciencia de estilo coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos.		
CA3.3 - Elaborar unha interpretación persoal a partir da lectura autónoma de obras relevantes da literatura universal, atendendo a aspectos temáticos, estruturais e estilísticos, de xénero e subxénero, valores éticos e estéticos das obras e establecendo vínculos argumentados con outras obras e outras experiencias artísticas e culturais.	Elabora unha interpretación persoal a partir da lectura de obras relevantes da literatura universal, atendendo a temas, xénero e valores éticos e estéticos das obras.		
CA3.5 - Comparar textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto no relativo a aspectos temáticos e de contido coma formais e expresivos, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.	Compara textos ou fragmentos literarios entre si e con outras manifestacións artísticas argumentando oralmente ou por escrito os elementos de semellanza e contraste, tanto en forma coma en contido, atendendo tamén aos seus valores éticos e estéticos.		
CA3.6 - Desenvolver proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos argumentados entre os clásicos da literatura universal obxecto de lectura guiada e outros textos e manifestacións artísticas, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe, recursos expresivos e valores éticos e estéticos.	Desenvolve proxectos de investigación que se concreten nunha exposición oral, nun texto argumentativo ou nunha presentación multimodal que mostren unha resposta persoal ao redor dunha cuestión que estableza vínculos entre os clásicos da literatura e otras manifestacións artísticas.		
CA3.7 - Elaborar de maneira individual ou colectiva unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu horizonte histórico-cultural e que ofreza unha panorámica de conxunto sobre movementos artísticos e obras relevantes da literatura universal.	Elabora unha exposición multimodal que sitúe os textos lidos no seu contecto histórico-cultural		
CA3.8 - Comentar textos de maneira crítica, de forma oral ou por escrito, e participar en conversacións literarias acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica propia do canon occidental, así como calquera outro discurso predominante na nosa sociedade que supoña opresión sobre calquera minoría.	Comenta textos de maneira crítica e participa en conversacións acerca de lecturas nas que se incorpore a perspectiva de xénero e nas que se poña en cuestión a mirada etnocéntrica do canon occidental, así como calquera outro discurso que supoña opresión sobre calquera minoría.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Dialogar cos outros.
- Fronte á lei ou ao destino: a traxedia.
- Fronte ás convencións sociais: o drama.
- Humor crítico, humor compracente: a comedia.
- Construción compartida da interpretación das obras a través de discusións ou conversacións literarias.
- Análise dos elementos constitutivos do xénero literario e a súa relación co sentido da obra. Efectos na recepción dos seus recursos expresivos.
- Identificación e análise dos tópicos literarios como elementos de continuidade na creación literaria.
- Utilización da información socio-histórica, cultural e artística necesaria para interpretar as obras e comprender o seu lugar e importancia na tradición literaria.
- Establecemento de vínculos intertextuais entre obras e outras manifestacións artísticas en función de temas, tópicos, estruturas, estilos e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura.
- Indagación arredor do funcionamento da literatura como artefacto ideolóxico determinante na construción dos imaxinarios sociais e culturais, facendo fincapé na perspectiva de xénero.
- Expresión argumentada da interpretación dos textos integrando os diferentes aspectos analizados e atendendo aos seus valores culturais, éticos e estéticos.
- Lectura expresiva, dramatización e recitación dos textos atendendo aos procesos de comprensión e de oralización implicados.
- Creación de textos de intención literaria a partir das obras lidas.
- Selección das obras de maneira autónoma e coa axuda de recomendacións especializadas.
- Participación en conversacións literarias e en intercambios de recomendacións lectoras en contextos presenciais e dixitais.
- Utilización autónoma e frecuente de bibliotecas. Acceso a outras experiencias culturais.
- Expresión argumentada dos gustos lectores persoais. Diversificación do corpus lido.
- Expresión da experiencia lectora utilizando unha metalinguaxe específica e atendendo a aspectos temáticos, estruturais, estilísticos, xenéricos e aos valores éticos e estéticos das obras.
- Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos entre a obra lida e aspectos da actualidade ou con outras manifestacións artísticas.
- Recomendación das lecturas en soportes variados atendendo a aspectos temáticos, formais e intertextuais.

4.1. Concrecións metodolóxicas

A orientación metodolóxica desta materia será eminentemente práctica, posto que se fundamenta na análise e interpretación de textos literarios e de outras obras artísticas relacionadas cos mesmos. Neste sentido, os materiais proporcionados ao alumnado para cada unidade incluirán uns mínimos contidos teóricos que expliquen os conceptos imprescindibles, así como a necesaria contextualización histórica das principais obras e autores/as de cada período.
Os textos serán, pois, o alicerce da aprendizaxe, pois neles se centran os contidos dos dous bloques da materia. Sobre eses textos, desenvolveremos dúas operacións simultáneas:
a) a comprensión da súa intención, contido e estrutura
b) a procura dos seus trazos de xénero e estilo propios da época.
Neste contexto, o docente será un guía no proceso de descuberta-aprendizaxe do alumnado, quen será o verdadeiro protagonista. Nos métodos de traballo tratará de combinarse o individual co colectivo e a investigación coa propia

creación.
Outros aspectos relevantes a nivel metodolóxico son:
- Ademais da lectura de obras enteiras e fragmentos literarios significativos, o ensino dos contidos reforzarase con proxeccións cinematográficas (anexo 4 da programación), cancións e indagacións en Internet que resulten pertinentes para a materia.
- Facilitarase o traballo autónomo do alumnado, estimulando tamén as súas capacidades para o traballo en equipo, favorecendo situacións de aprendizaxes contextualizadas.
- Impulsarase a busca de todo tipo de información, a súa interpretación e reutilización para a elaboración de textos propios.
- Potenciarase a utilización de formatos dixitais na realización de tarefas e na presentación de traballos.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
6. Materiais e recursos didácticos a empregar - Como punto de referencia para a consulta, empregaremos preferentemente materiais elaborados pola docente. - Na explicación dos contidos teóricos utilizaranse distintos materiais (fichas explicativas, presentacións en power point, internet, prensa escrita, vídeos, películas...). - Texto literarios seleccionados polo docente. - Material bibliográfico e audiovisual da biblioteca do centro. - Recursos audiovisuais disponíveis na rede - Webs de Literatura. por exemplo: BIVIR (Biblioteca Virtual da Literatura Universal en galego)

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Proba inicial do nivel de coñecemento de obras da literatura universal.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	**35**	**35**	**30**	**100**
Proba escrita	34	34	33	**34**
Táboa de indicadores	66	66	67	**66**

Criterios de cualificación:

- Probas de avaliación das unidades didácticas suman o 34 % da programación (un terzo da programación).

- O 66% restante inclúe:
- lecturas propostas:
- elaboración de traballos escritos
- exposicións orais (análise de obras)
-produción literaria

CUALIFICACIÓN RESULTADO DAS TRES AVALIACIÓNS
1- O alumnado aprobará facendo a media ponderada por avaliación se esta é igual ou superior a 5 sempre e cando teña aprobada a última avaliación.
2- Se o alumno/a ten dúas avaliacións aprobadas (unha delas terá que ser obrigatoriamente a última) e a nota é igual ou superior a 4 tamén acadará o aprobado.
3- Calquera caso que non estea contemplado nos dous puntos anteriores significará que o alumno/a terá que facer unha proba obxectiva recuperatoria para superar a materia.
4- A media ponderada das avaliacións realizarase da seguinte maneira: a) a nota da 1a avaliación (A1) multiplicarase por 1.
b) a nota da 2a avaliación (A2) multiplicarase por 2.
c) a nota da 3a avaliación (A3) multiplicarase por 3.
d) os tres resultados dividiranse entre 6.

Criterios de recuperación:

B) PROBA OBXECTIVA RECUPERATORIA DE FINAL DE CURSO

5-Realizarán esta proba obrigatoriamente todo aquel alumnado cuxo caso non estea contemplado nos puntos 1 e 2 do apartado A (MEDIA DAS AVALIACIÓNS).
6) Se o alumno/a obtén nesta proba unha nota igual ou superior a 5 considerarase aprobado na materia.
7) Para o alumnado que faga a proba obxectiva recuperatoria a nota final farase coa media aritmética entre a media ponderada e a nota de dita proba.
8) O punto 7 deste apartado non poderá en ningún caso contrariar o disposto no punto 6 da mesma.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Ofrecerase ó alumnado a posibilidade de superar a materia coa mesma estructura tripartita da programación (traballos ou probas), e de ser necesaria, unha proba final de recuperación.

6. Medidas de atención á diversidade

As medidas que arbitremos supoñen unha contextualización, segundo as características e necesidades do alumando.
A identificación dun período breve de repaso de contidos de base para a materia e a aplicación dunha proba, facilitará o noso coñecemento dos factores e niveis de diversidade existentes na aula. Poderiamos tomar decisións acerca de:
¿ Priorización e secuenciación de obxectivos e contidos, dando prioridade ao desenvolvemento de contidos de forma máis teórica dn alumnado con maior nivel nas súas capacidades iniciais, e de forma máis práctica para alumnado con dificultades de comprensión da materia.
¿ Selección de recursos e estratexias metodolóxicas, facendo esquemas para alumnos con dificultades de aprendizaxe e seleccionando textos con distinto nivel de dificultade.
¿ Selección e adaptación de recursos materiais, ofrecendo a posibilidade de actividades de ampliación cando o alumnado manifesta interese e capacidade de comprensión.
¿ Diversificación de actividades e instrumentos de avaliación. Contemplamos exercicios de distinto tipo: probas obxectivas para comprobar a asimilación de contidos, exercicios de resumo, repaso, ampliación e lecturas.
¿ Previsión de pautas concretas para atender os diferentes ritmos de aprendizaxe: actuacións de apoio e reforzo para os alumnos de ritmo lento de aprendizaxe e de profundización e ampliación para os alumnos de ritmo rápido.
¿ Planificación de medidas para atender a diversidade cultural que presenta o noso grupo-aula.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3
ET.1 - A materia de Literatura universal permite traballar transversalmente a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, a competencia dixital e o fomento da creatividade, do espírito científico e do emprendemento.	X	X	X

Observacións:

A literatura ten un carácter interdisciplinar xa que serve de base a distintas formas de expresión artística como a ópera, danza, composicións musicais, pintura, escultura, cinema... Ten conexións coa historia da arte e do pensamento, polo que tamén resulta eficaz para o desenvolvemento da conciencia crítica e da conformación da personalidade. Permite reflexionar sobre liberdade, xustiza, igualdade, pluralismo político, paz, democracia, tolerancia, recoñecemento á diversidade e convivencia intercultural, entre outros.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición
Asistencia ás representacións teatrais. Participación en Concursos literarios. Colaboración co Grupo de teatro de Artes Escénicas	- Asistencia ás representacións teatrais, nomeadamente do ciclo ¿Teatro con G¿ que organiza o Concello de Ferrol, a través da área Educación, e Coordinadora de Equipas de Normalización. - Participación en Concursos literarios no centro e fóra del (Samaín, Poesía e Imaxe, Certame Carmela Loureiro...) - Colaboración co Grupo de teatro de Artes Escénicas

Observacións:

Para este curso escolar, o Departamento propón, dentro do fomento das humanidades e de enriquecer o currículo do noso alumnado con contidos e procedementos que non poden verse na aula as expostas actividades, que poderán ser modificadas en función da oferta cultural que se presente.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
No caso de que os resultados de aprendizaxes do alumnado evidénciense significativamente inferiores aos habituais, estudaranse os motivos e poñeranse en marcha outras metodoloxías facendo unha análise da metodoloxía empregada e valorando os aspectos que se poidan mellorar ou modificar. O profesorado avaliará a súa propia

práctica docente, avaliándose a eficacia dos métodos e estratexias didácticas empregadas para as aprendizaxes tanto presenciais como a distancia.

Descrición:

Esta programación docente, como se indica no artigo 34 do Decreto 42/2015, deberá ser avaliada. Dita avaliación realizarase de forma:
-Mensual: ao longo do curso, nas reunións departamentais, a Xefa de Departamento irá recollendo información sobre como van aplicando os profesores que dean clase en terceiro da ESO a programación; especialmente, no referido á temporalización, para poder realizar os axustes e modificacións oportunas.
-Trimestral: do mesmo xeito, despois cada avaliación, realizarase unha análise dos resultados obtidos por cada curso e grupo; para poder así realizar modificacións e expor ideas de mellora.
-Final de curso: unha vez finalizado o curso escolar, o departamento realizará unha avaliación da programación didáctica para cada curso e grupo; centrándose, principalmente, en:
a- O grao de cumprimento e adecuación do programado. b- Resultados académicos do alumnado.
A avaliación será realizada polo profesorado que dá clase neste curso, segundo o modelo proposto polo centro. O Xefe de Departamento recollerá, despois, na acta de Departamento a síntese das conclusións que considere oportunas

Grao de cumprimento e adecuación do programado.
ASPECTOS A VALORAR (de un a cinco puntos)
Organización dos contidos do currículo
Secuenciación dos contidos
Procedementos de avaliación
Instrumentos de avaliación
Criterios de cualificación
Metodoloxía
Recursos didácticos
Medidas de reforzo e atención á diversidade
Plan de lectura
Actividades complementarias e extraescolares

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

Esta programación docente, como se indica no artigo 34 do Decreto 42/2015, deberá ser avaliada. Dita avaliación realizarase de forma:
-Mensual: ao longo do curso, nas reunións departamentais, a Xefa de Departamento irá recollendo información sobre como van aplicando os profesores que dean clase en terceiro da ESO a programación; especialmente, no referido á temporalización, para poder realizar os axustes e modificacións oportunas.
-Trimestral: do mesmo xeito, despois cada avaliación, realizarase unha análise dos resultados obtidos por cada curso e grupo; para poder así realizar modificacións e expor ideas de mellora.
-Final de curso: unha vez finalizado o curso escolar, o departamento realizará unha avaliación da programación didáctica para cada curso e grupo; centrándose, principalmente, en:
a- O grao de cumprimento e adecuación do programado.
b- Resultados académicos do alumnado.
A avaliación será realizada polo profesorado que dá clase neste curso, segundo o modelo proposto polo centro.
A Xefa de Departamento recollerá, despois, na acta de Departamento a síntese das conclusións que considere oportunas.

Unha vez analizado o grao de cumprimento e adecuación do programado e analizadas as deficiencias, serán elaboradas propostas de mellora.

9. Outros apartados